

Motion till riksdagen 2017/18:4122

av **Emma Carlsson Löfdahl m.fl. (L)**

med anledning av prop. 2017/18:190 Reformerade stöd till personer med funktionsnedsättning

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att merkostnadsersättning bör kunna ges för hjälp i den dagliga livsföringen även om ingen fakturerbar tjänst utförts och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den övre åldersgränsen för merkostnadsersättning bör följa faktiskt deltagande i arbetslivet för den som arbetar efter riktåldern, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om samordning mellan omvårdnadsbidrag och tillfällig föräldrapenning och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Handikappersättning kan lämnas till vuxna med funktionsnedsättning som ersättning för hjälpbehov och merkostnader i övrigt, medan vårdbidraget utbetalas till föräldrar till barn med funktionsnedsättning eller sjukdom för omvårdnad och merkostnader. De båda stöden har sitt ursprung i blindhetsersättningen som infördes på 1930-talet. Sedan dess har en lång rad olika stöd och insatser tillkommit i funktionshinderspolitiken. Vi delar regeringens uppfattning att regelverket delvis är otidsenligt och behöver reformeras, men stöden har samtidigt en rad funktioner som behöver värnas.

En av de viktigaste har över tid blivit att handikappersättningen och vårdbidraget fungerar som ett smörjmedel mellan andra system. Mellan de många olika delarna av funktionshinderspolitiken uppstår glapp och krockar i situationer som lagstiftaren inte förutsett, men som i viss mån kan överbryggas med hjälp av en merkostnadsersättning. Om stöden ska kunna behålla sin karaktär av smörjmedel behöver de vara flexibla och ge utrymme för stöd också i situationer som lagstiftaren inte förutsett.

Merkostnadsersättning för hjälp i den dagliga livsföringen

Merkostnadsersättning bör även fortsatt kunna användas för hjälpbehov utan att det för den skull finns en faktura för utförd tjänst. I propositionen föreslås att som merkostnad ska bara erkännas kostnader för behov som tillgodosetts antingen genom avgiftsbelagda biståndsprövade insatser som t.ex. ledsagning enligt socialtjänstlagen, eller genom köp av tjänster som t.ex. städning. Att bjuda en granne på kafé som tack för att man fått skjuts till och hjälp i affären ska däremot inte längre kunna anses som merkostnad.

Regeringen skriver i propositionen att väntjänster inte innebär någon merkostnad för den enskilde. Det är en alltför förenklad bild av hur väntjänster fungerar i praktiken. De allra flesta vänskapsrelationer bygger på ömsesidighet. Man umgås för att man tycker om varandra, och man turas om att hjälpa varandra med olika saker i vardagen – vattnar blommor när någon reser bort, skjutsar varandra, passar barn, utifrån varandras behov och möjligheter. Vänner räknar knappast timmarna, men om det alltid är den ena som hjälper den andra urholkas så småningom vänskapen. Den som på grund av en funktionsnedsättning har svårt att återgälda väntjänster med andra tjänster kan dock bjuda på fika, köpa en bukett blommor eller betala bensinpengar då och då som tack för hjälpen. Detta innebär dock merkostnader, jämfört med en person utan motsvarande funktionsnedsättning. Att fortsatt ersätta sådana (skäliga) merkostnader torde också vara mer samhällsekonomiskt effektivt än att fler personer blir helt beroende av t.ex. färdtjänst och ledsagning för att klara sin vardag (och ger troligen högre livskvalitet).

65-årsregeln

I propositionen konstaterar regeringen att Pensionsåldersutredningen i sitt slutbetänkande (SOU 2013:25) anförde att åldersgränserna i vissa socialförsäkringsförmåner, däribland handikappersättningen, borde följa riktåldern för pension. I väntan på att Pensionsåldersutredningens betänkande bereds föreslår regeringen att merkostnadsersättning ska lämnas för de merkostnader som är till följd av funktionsnedsättningar en person fått innan hen fyllt 65.

Vi delar regeringens uppfattning att det är rimligt att stöd som har en tydlig koppling till deltagande i arbetslivet upphör eller minskar vid pension. Vi konstaterar också att förslaget om riktålder ännu inte är berett, och har därför inte något förslag om någon annan åldersgräns. Dock menar vi att rätten till arbetslivsbaserade stöd, t.ex. merkostnadsersättningen, som grundregel bör följa den faktiska pensionsåldern för den som fortsatt arbetar efter riktåldern. Den som har en funktionsnedsättning men kan arbeta bör få behålla de stöd som underlättar detta.

Samordning mellan omvårdnadsbidrag och tillfällig föräldrapenning

Liberalerna har i tidigare motioner föreslagit att tillfällig föräldrapenning ska kunna lämnas i fler situationer än i dag (se t.ex. mot. 2017/18:1848 Barns rättigheter). Bland annat bör det för föräldrar bli möjligt att få tillfällig föräldrapenning när de behöver avstå från förvärvsarbete för kontakter med skola och förskola på grund av ett barns funktionsnedsättning eller varaktiga sjukdom.

Detta berör i hög grad samma målgrupp och en del av de behov som är tänkta att tillgodoses av det föreslagna omvårdnadsbidraget. Det finns också en viss överlappning

mellan dagens tillfälliga föräldrapenning och vårdbidraget, samt med det föreslagna omvårdnadsbidraget. I dag och i det föreslagna regelverket finns en samordningsbestämmelse som innebär att man inte kan få tillfällig föräldrapenning om man beviljats vårdbidrag/omvårdnadsbidrag för samma behov (t.ex. att avstå från förvärvsarbete för att följa sitt barn på läkarbesök). Liberalerna menar dock att det vore mer träffsäkert om samordningsbestämmelsen utformades flexibelt. Ingen bör få dubbla stöd, men det är troligen mer samhällsekonomiskt effektivt att ge tillfällig föräldrapenning i efterhand, när behov faktiskt uppstår, än en schablonberäknad ersättning för ett förväntat behov. En rätt till förkortad normalarbetstid och möjlighet till omvårdnadsbidrag är bra för de föräldrar vars barn ständigt behöver mer omvårdnad och tillsyn än jämnåriga barn. Men det hjälper inte dem som för det mesta kan kombinera omsorg om sitt barn med heltidsarbete, men som någon gång per år behöver ta ledigt en vecka för att lära upp skolpersonal att hantera diabetes.

Merkostnadsersättning till blinda och gravt hörselskadade

I en gemensam motion från M, C, L och KD föreslår vi därutöver att de särskilda bestämmelserna om beräkning av handikappersättning för blinda och gravt hörselskadade bör finnas kvar. Vi hänvisar i denna del till den motionen.

Emma Carlsson Löfdahl (L)

Christer Nylander (L)

Mats Persson (L)

Tina Acketoft (L)

Maria Weimer (L)